

III Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej – materiały konferencyjne

Marcin Dadel – Sieć SPLIT, SKES

SYSTEM WSPIERANIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

Rozwój sektora ekonomii społecznej wymaga tworzenia i trwałego funkcjonowania infrastruktury wspierającej działalność podmiotów ES. Infrastruktury rozumianej jako dostarczyciela indywidualnie dopasowanych usług, których celem jest tworzenie, rozwijanie i wzmacnianie podmiotów ekonomii społecznej.

Biorąc pod uwagę niewielkie powszechne rozumienie zjawiska ekonomii społecznej, niewielki poziom wiedzy, a także zmieniające się dość dynamicznie otoczenie prawne i instytucjonalne w tym obszarze – funkcjonowanie zintegrowanego, wysokiej jakości systemu wsparcia dla sektora ekonomii społecznej pozostaje cały czas istotnym postulatem.

Modele wspierania ekonomii społecznej, które powstały w ramach realizacji Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL przynajmniej częściowo zostały wpisane w nowy okres programowania – w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki w poddziałaniu 7.2.2. PO KL stał się największym finansowym instrumentem wspierającym rozwój ekonomii społecznej w Polsce (działanie 7.2 oraz częściowo 6.2), ale w poddziałaniu 7.2.2 ramy do funkcjonowania modelu podmiotów wspierających ekonomię społeczną wyznaczono dość skromnie, pozostawiając dużą swobodę projektodawcom.

Z doświadczeń instytucji realizujących projekty w ramach poddziałania 7.2.2 wynika, że rozumienie potrzeby i celu tego poddziałania jest niezwykle zróżnicowane w zależności od regionu, w którym przeprowadzany jest konkurs. W niektórych województwach oceny Komisji Oceny Projektów powodują, że wsparcie kierowane jest wyłącznie do spółdzielni pracy i spółdzielni socjalnych, w innych województwach akcent położony jest przede wszystkim na organizacje pozarządowe, ewentualnie ich działalność gospodarczą (choć zawsze z dodatkiem takich podmiotów jak spółdzielnie socjalne).

Problem niskiej wiedzy o sektorze ekonomii społecznej to nie tylko problem tych, którzy oceniają projekty, ale również tych, którzy przedkładają je w Instytucjach Pośredniczących. Rozróżnienie między rozumieniem pojęcia ekonomii społecznej (identyfikowanego raz jako cały sektor pozarządowy plus podmioty wymienione w ustawach związanych z integracją społeczną, raz jako wyłącznie spółdzielnie socjalne i podmioty integracji społecznej) powoduje, że nie można mówić o zwartym systemie wsparcia, co więcej o wysokiej jakości takiego wsparcia na terenie kraju.

Warto przytoczyć wizję, która stała za genezą działania 7.2.2 – było to stworzenie w Polsce 40 ośrodków wspierania ekonomii społecznej (w skrócie zwanymi OWES-ami). Nie tylko dane Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, ale i praktyka wskazują, że to działanie – w rozproszonym regionalnie PO KL – do tej pory nie zostało wykonane. Do czerwca 2009 roku Instytucje Pośredniczące podpisały zaledwie 22 umowy, w których projekty mają charakter kompleksowego wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej. Dotychczas nie zbadano także jakości usług proponowanych w ramach poszczególnych projektów.

Organizatorzy:

Partnerzy merytoryczni:

Ministerstwo
Pracy i Polityki
Społecznej

Patroni medialni

Konferencja sfinansowana ze środków
Funduszu Inicjatyw Obywatelskich
oraz Europejskiego Funduszu
Społecznego w ramach Programu
Operacyjnego Kapitał Ludzki.

III Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej – materiały konferencyjne

W obecnym okresie programowania są zatem środki na tworzenie systemu wsparcia dla ekonomii społecznej. Co najmniej od dwóch lat część tych środków została przekazana na rozwój infrastruktury wsparcia, jednak cały czas wyzwaniem pozostaje określenie, jak ta infrastruktura powinna być zbudowana, jak zapewnić jej trwałość oraz jakiego wsparcia powinna dostarczać. Dlatego w związku z faktem, że źródłem finansowania infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej w najbliższym czasie pozostanie PO KL – pozostaniemy przy OWES-ach.

W funkcjonowaniu infrastruktury wsparcia można wyróżnić trzy zasadnicze obszary, w których niezbędne jest obecnie podjęcie działań: określenie minimalnych standardów funkcjonowania na poziomie pojedynczego ośrodka wspierania, określenie sposobu funkcjonowania sieci tego typu organizacji oraz wzmocnienie działań edukacyjnych, kierowanych do osób bezpośrednio udzielających wsparcia w OWES-ach.

Na poziomie systemu finansowania natomiast istotne jest określenie, w jaki sposób wymagać realizacji standardów minimalnych pracy ośrodków oraz jak zapewnić trwałość funkcjonowania instytucji wspierających – a więc stabilność finansowania.

Wreszcie istotne jest określenie miar, wskaźników, które pozwolą stwierdzić, czy proponowany charakter wsparcia jest efektywny.

Określenie minimalnego standardu funkcjonowania na poziomie pojedynczego ośrodka jest o tyle istotne, że mówiąc o sieci 40 OWES trzeba przyjąć pewną wspólną podstawę do ich działalności. Taką podstawą może być zestaw podobnych usług realizowanych przez poszczególne OWES, ale także zakres kompetencji osób pracujących w tych ośrodkach. Istotnym obszarem minimalnych standardów powinna być także etyka funkcjonowania – zwłaszcza w kontekście szczególnego charakteru ekonomii społecznej oraz szczególnego charakteru niektórych grup odbiorców usług.

W kontekście obecnego rozwoju sektora ekonomii społecznej minimalnym zakresem możliwych do realizacji usług powinny być:

- **informowanie** rozumiane jako przekazywanie prostych informacji na temat funkcjonowania poszczególnych typów podmiotów ekonomii społecznej, zmian prawnych dotyczących ekonomii społecznej, możliwości uzyskania wsparcia;
- **doradztwo** rozumiane jako zindywidualizowana porada, opierająca się o rozpoznanie i diagnozę problemu oraz próbę znalezienia rozwiązania lub wskazania drogi do jego poszukiwania;
- **szkolenia** rozumiane jako aktywne formy edukacyjne obejmujące różne aspekty funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej (zarówno zakładanie, jak i funkcjonowanie) – dopasowana do realiów i możliwości grupy odbiorców;
- **finansowanie** rozumiane co najmniej jako wspieranie w pozyskaniu pomocy finansowej – dotacji, pożyczki, kredytu – a docelowo również polegające na udzielaniu takiego wsparcia.

Organizatorzy:

Partnerzy merytoryczni:

Ministerstwo
Pracy i Polityki
Społecznej

Patroni medialni

Konferencja sfinansowana ze środków
Funduszu Inicjatyw Obywatelskich
oraz Europejskiego Funduszu
Społecznego w ramach Programu
Operacyjnego Kapitał Ludzki.

III Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej – materiały konferencyjne

Oczywiście to propozycja pewnego absolutnego minimum, która może być rozwijana – zwłaszcza w obszarze usług opartych o dłuższy zindywidualizowany proces (np. usługi inkubowania inicjatyw ekonomii społecznej).

Niezwykle istotnym elementem w realizacji powyższych usług są kompetencje osób, które będą je realizować. Biorąc pod uwagę fakt, że odbiorcami usług ośrodków wspierania często będą grupy znajdujące się w szczególnym położeniu na rynku pracy – osoby dostarczające te usługi muszą wykazywać się nie tylko dobrą wiedzą merytoryczną, ale także wiedzą o sytuacji osób korzystających ze wsparcia oraz umiejętnościami społecznymi pracy z tymi grupami.

Ważnym aspektem jest zatem stałe podnoszenie kompetencji kadr pracujących w OWES. Obecnie jednak nie istnieje system – tak wymiany doświadczeń między poszczególnymi OWES, jak i system edukacji dla infrastruktury.

Dążenie do wypracowania minimalnego standardu oczekiwanych usług, odpowiednie przygotowanie kadry może być istotnym przyczynkiem do budowania sieci współpracy między poszczególnymi OWES-ami. Najlepszym wariantem byłoby, gdyby to same OWES opracowały swoje standardy funkcjonowania oraz określiły sposób i obszary wiedzy, które wymagają rozwoju i wsparcia. Pozwoli to na oparcie standardów o doświadczenia funkcjonujących ośrodków, a jednocześnie takie standardy będą powszechniej akceptowane przez OWES-y.

W Polsce istnieją doświadczenia w budowaniu zarówno standardów usług wspierających, jak i sieciowaniu takich ośrodków wsparcia. W sektorze biznesu podobny proces przechodziły punkty Krajowego Systemu Usług, a w sektorze pozarządowym Ośrodki Wspierania Organizacji Pozarządowych (SPLIT) oraz Regionalne Ośrodki Europejskiego Funduszu Społecznego (ROEFS).

Ze względu na potencjalne warunki funkcjonowania OWES – oparcie o finansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach regionalnego komponentu PO KL, prowadzenie poszczególnych OWES przez niezależne instytucje, brak centralizacji – najłatwiej porównać je można do modelu funkcjonowania ROEFS. ROEFS-y finansowane są regionalnie przez Instytucje Pośredniczące, ale działają według jednolitych, ogólnopolskich standardów minimalnych. Co bardzo istotne – standardy te są weryfikowane, a ROEFS-y przechodzą proces certyfikacji.

Przy okazji tworzenia systemu wspierania ekonomii społecznej warto korzystać z dotychczasowych doświadczeń i nie wymyślać wszystkiego na nowo. Tym bardziej, że doświadczenia te mogą pomóc uniknąć typowych błędów tworzenia ambitnego projektu, opierającego się na powtarzalnym modelu, funkcjonującym w wielu miejscach. Typowe błędy, które można wyróżnić to:

- zbyt szczegółowe określenie standardów minimum, nieuwzględniających różnego kontekstu funkcjonowania poszczególnych ośrodków (np. różnica w dostępie do potencjalnej kadry);
- położenie nacisku na sprawy drugorzędne, ale łatwo weryfikowalne (formalne wykształcenie kadry, zamiast przygotowania praktycznego, liczba komputerów, godziny otwarcia itp.);

Organizatorzy:

Partnerzy merytoryczni:

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Patroni medialni

Konferencja sfinansowana ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich oraz Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

III Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej – materiały konferencyjne

- niedostateczne narzędzia weryfikacji realizacji standardów – zwłaszcza w obszarze jakości i efektywności dostarczanych usług;
- niedopracowane procedury interwencji w przypadku niedostatecznego spełniania standardów (wychodzące poza obszar sankcji, a ukierunkowane na wzmocnienie słabszych obszarów);
- niedostateczny system podnoszenia kwalifikacji, stałego aktualizowania wiedzy przez kadre ośrodków.

To tylko kilka istotnych elementów, na które warto zwrócić uwagę przy budowaniu systemu wsparcia opartego o funkcjonowanie kilkudziesięciu ośrodków w różnych regionach Polski. Kwestią otwartą pozostaje bowiem takie określanie warunków konkursu w ramach 7.2.2, aby ewentualne standardy mogły być wymagane we wszystkich regionach Polski – przynajmniej na poziomie minimum. Obecne sformułowanie działań w procedurach konkursów – zwłaszcza w Szczegółowym Opisie Priorytetów jest dalece niewystarczające do stworzenia takiego jednolitego systemu wspierającego ekonomię społeczną.

Istotnym narzędziem, wychodzącym naprzeciw określonym powyżej problemom może stać się projekt systemowy ekonomii społecznej realizowany przez grupę partnerów ze sfery rządowej i pozarządowej. W ramach tego projektu stworzone zostaną ramy dla funkcjonowania m.in. infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej. Można zatem mieć nadzieję, że przy jego realizacji przede wszystkim wykorzystane zostaną dotychczasowe doświadczenia inicjatyw sieciujących usługi infrastrukturalne.

Niniejszy tekst dotyczy jednego z istotnych elementów systemu wspierania ekonomii społecznej w Polsce. Wydaje się jednak, że zauważenie, a następnie rozstrzygnięcie dylematów wiążących się z wydatkowaniem środków w ramach 7.2.2 krótko przed upływem połowy okresu programowania pomoże w sposób efektywny wydatkować pozostałe środki. Dotychczasowe doświadczenia kontraktowania i realizacji działań w ramach 7.2.2 pokazują bowiem, że trudno dzisiaj mówić o istnieniu ogólnopolskiego systemu wsparcia ekonomii społecznej.

Marcin Dadel

Dyrektor Sieci Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT

Organizatorzy:

Partnerzy merytoryczni:

Ministerstwo
Pracy i Polityki
Społecznej

Patroni medialni

Konferencja sfinansowana ze środków
Funduszu Inicjatyw Obywatelskich
oraz Europejskiego Funduszu
Społecznego w ramach Programu
Operacyjnego Kapitał Ludzki.

